

Як ПРОТИдіяти міжнародному тероризму?

«Я не знаю, якою зброєю воюватимуть у Третій світовій війні, але в Четвертій – боротимуться палками й камінням», – сказав Альберт Ейнштейн у 1947 році. На щастя, у звіті «Глобальні тенденції 2030: альтернативні світи», підготовленому Національною радою з розвідки США в грудні 2012 року, експерти поки що не бачать підстав для таких усеохопних конфліктів. Але серед «тектонічних змін» у наступні десятиліття аналітики виокремлюють те, що широкий спектр зброї війни – високоточне озброєння, кіберінструменти й біотерористична зброя стануть доступними окремим індивідам або малим групам.

У них з'являється можливість, які раніше вважалися монополією держав: масштабне застосування сили й здатність до значної економічної та фінансової дестабілізації. Наприклад, один зі сценаріїв

потенційної кібероперації передбачатиме одночасний вихід із ладу на кілька тижнів ліній електропередач, Інтернету, банкоматів, телебачення та радіо, фінансових систем, вуличних світлофорів і системи повітряного регулювання.

Також у документі йдеться, що починаючи з 1970-х років близько 80 відсотків усіх збройних і етнічних конфліктів відбувалися в країнах, де середній вік населення – 25 або менше років. [В Україні цей показник – 40,1 року. – Ред.]

Між 1969 і 2009 роками у світі сталося 38345 терористичних інцидентів, із яких 7,8 відсотка атак були спрямовані проти Сполучених Штатів Америки. У десяти країнах із найбільшою кількістю смертей, спричинених терористами, – Ірак, Пакистан, Афганістан, Сомалі, Індія, Конго, Таїланд, Судан, Шри-Ланка та Колумбія.

Своїм баченням еволюції міжнародного тероризму з «Вічем» поділився професор кафедри міжнародного права київського Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету Аріф ГУЛІЄВ. Місяць тому в Інституті законодавства Верховної Ради України він успішно захистив докторську дисертацію «Порівняльно-правовий аналіз ролі інституту президентства у протидії міжнародному тероризму (на прикладі України та Азербайджанської Республіки)».

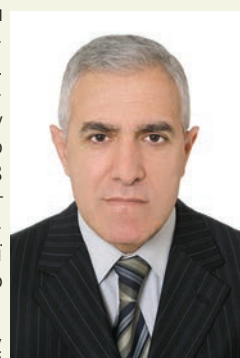
– У XXI столітті, в епоху глобалізації, нового змісту набувають уявлення про національну ідентичність і непорушність кордонів, економічні простори та ділові зв'язки, військові союзи та ідеологічну експансію, а розвиток передових технологій зумовлює перехід суспільних відносин у нову інформаційну площину. Результатом таких процесів стають нові виклики – техногенні та демографічні загрози, а також насильство, найнегативнішим проявом якого є тероризм.

Щорік кількість терористичних актів у світі постійно збільшується, їхні форми та способи вчинення змінюються. І держави не завжди здатні адекватно відповісти на виклики сучасного міжнародного тероризму. Серед його характеристик: удосконалення взаємодії терористичних та екстремістських організацій; розширення їхньої діяльності в інші сфери організованої злочинності – наркобізнес, неза-

Добірка Віче
журналу

Аріф Джаміль огли ГУЛІЄВ – професор кафедри міжнародного права київського Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Народився в Азербайджані, закінчив Бакинський державний університет (1978), Бакинську вищу партійну школу (1984), Національну академію державного управління при Президенті України (2002). З 1998 року працює в Україні. Зокрема, кореспондентом «Халг газети» адміністрації Президента Азербайджану, протягом п'яти років – у Посольстві Азербайджанської Республіки в Україні. З 2007 року займається науковою діяльністю в Інституті міжнародних відносин НАУ.

Аріф Гулієв є також директором освітнього, науково-культурного, спортивного Центру імені Гейдара Алієва в Києві. Він знає багато цікавих фактів з історії відносин наших країн. За його словами, саме завдяки першому заступникові Голови Ради Міністрів СРСР Гейдару Алієву було прийнято рішення про будівництво печерсько-сирецької лінії Київського метрополітену, заводу «Оболонь» і фабрики дитячого харчування. У той же період Гейдар Алієв презентував першому секретареві ЦК Компартії України Володимирі Щербинському архітектурний проект зовнішнього вигляду Будинку профспілок на Хрещатику, допоміг із фінансуванням реставрації Київської філармонії.

конну торгівлю зброєю та людьми, відмивання грошей; спрямованість терористичних атак на об'єкти промислової інфраструктури, транспортні комунікації та системи життєзабезпечення; наявність цільової підтримки тероризму державними органами певної країни, тобто його виправдання низкою держав і надання притулку терористам.

У зв'язку з цим перед нами стоїть завдання постійного вдосконалення не тільки нормативної, а й інституційної складової боротьби з тероризмом. Ідеться про те, наскільки ефективно відповідні органи використовують надані їм повноваження з протидії тероризму, не порушуючи при цьому норм щодо захисту прав людини.

– Якою є специфіка терористичних проявів на пострадянськом просторі?

– Насамперед виокремимо типові чинники, що сприяють виникненню тероризму. Це посилення політичного протистояння в країні, міжнаціональні конфлікти, екстремізм, сепаратизм, корупція та зростання організованої злочинності.

Біда в тому, що тероризм став істотним компонентом сучасних

ників, які загинули від рук вірменських сепаратистів у Нагірному Карабаху. Монографію я присвятив пам'яті невинних людей, які стали «мішенями» терористів.

Нині проблема тероризму й геноциду стосовно азербайджанського народу залишається нерозв'язаною. Дуже важливо, що Президент України Віктор Янукович під час виступу на 67-й Генасамблеї ООН наголосив, що Україна всіляко сприятиме процесу нагірно-карабаського врегулювання, а також женецьким дискусіям з питань безпеки та стабільності на Кавказі. Упевнений: якби Вірменія, Грузія та Азербайджан знайшли можливість забезпечити стабільність у регіоні, вони не поступалися б у розв'язку й стали б цивілізованішими навіть за Прибалтійські країни...

Що ж до ситуації в Україні, то, як ви пам'ятаєте, після вибухів у Дніпропетровську Президент Віктор Янукович увів у дію рішення Ради національної безпеки та оборони «Про заходи щодо посилення боротьби з тероризмом в Україні». Фахівці РНБО звернули увагу, що підвищення рівня терористичної загрози в Україні стає надзвичайно серйозною проблемою. Серед

Азербайджанські біженці з району нагірнокарабаського конфлікту, 1993 рік

збройних конфліктів у багатьох країнах світу. До теми міжнародного тероризму я маю безпосередній стосунок, бо коли жив у Азербайджані, практично щодня стикався з проявами тероризму у вірмено-азербайджанському нагірнокарабаському конфлікті. Коли працював у державних органах, доводилося брати участь у розміщенні біженців і переселенців – вигнаних із рідних земель – Вірменії та Нагірного Карабаху азербайджанців. У кожному місті чи районному центрі там є кладовища – алеї «шехидів», моїх співвітчиз-

основних причин тероризму вони називають, зокрема, політизацію проблематики міжнаціональних, етноконфесійних відносин, поширення громадянської нетерпимості та протистояння, а також негативний вплив міжнародних терористичних і релігійно-екстремістських організацій.

Розмовляв
Олексій СИЩУК.

Фото надано Аріфом ГУЛІЄВИМ.

Про...

У США хочуть посилити контроль за зброєю

Президент Сполучених Штатів Америки Барак Обама нарешті запропонував Конгресу переглянути законодавство про продаж зброї. Цьому рішенню передувала серія жорстоких випадків із її застосуванням. Остання трагедія сталася в середині грудня в школі штату Коннектикут, де молодий психопат розстріляв 20 дітей віком від 5 до 10 років.

Зокрема, план американського президента передбачає заборону продажу так званої штурмової зброї, жорсткіше покарання за нелегальне розповсюдження зброї, а також складнішу процедуру її купівлі (обов'язковою стане перевірка особи покупця).

Барак Обама пообіцяв також виділити 14 мільйонів доларів для навчання й підготовки 14 тисяч офіцерів, які працюватимуть у школах. Ще 10 мільйонів витратять на наукові дослідження впливу комп'ютерних ігор-«стрілялок», а також показаних по телебаченню та оприлюднених у інших ЗМІ фактів насилля на поведінку людей. Окрім того, близько 20 мільйонів доларів підуть на системний аналіз використання вогнепальної зброї для самовбивств і вбивств.

Імовірно, що під тиском Національної стрілецької асоціації – потужного збройного лобі, куди входять більш як 4 мільйони осіб, Конгрес не підтримає плану президента. Головний аргумент: пропонувані заходи посягають на захищену Конституцією США право громадян на самооборону. Примітно, що після стрілки в Коннектикуті до асоціації лише за місяць приєдналося 250 тисяч американців. Місцеві ЗМІ повідомляють про небувалий сплеск купівлі зброї громадянами.

Водночас Нью-Йорк став першим американським штатом, який ухвалив закон про посилення контролю за зброєю.

В. В.